Ч. 213 (12.579). Львів, четвер 25. вересня 1930. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол., Чвертьрічно 15·00 „, Піврічно 27·50 „, Річно 55·00 „. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Бльок УНДО і радикалів

Львів, 23. вересня 1930.

Бльок УНДО і радикалів є фактом доконаним! Поклик провідної української політичної партії до спільного виборчого фронту найшов прихильний відгук у другої з черги щодо значіння партійно-політичної організації і після двохтижневих розмов поміж провідниками — підписано формальну умову з докладним означенням усіх точок, які вияснюють усі сумніви й усувають можливість якихнебудь непорозумінь. До засадничої умови долучено подрібний плян поділу мандатів на державній листі і всіх листах округових Східної Галичини і північно-західних земель. Одною з точок умови є також порозуміння, що переговори з усіми дальшими евентуальними контрагентами ведуться спільно і спільно вирішується питання евент. поширення рямців бльоку та його основи.

Сповнилося те, чого ми собі від першої хвилини після розвязання сойму найглибше бажали, чого потребу ствердили у першому таки моменті й що аргументували всіми можливими мотивами однаково моральної, що й практичної натури. Знаємо, що з великим неспокоєм і нетерплячкою ожидав весь край і ціле українське громадянство висліду переговорів партійних управ, гужливо бажаючи собі їх позитивного ефекту та з неспокоєм думаючи про можливости розбиття. Однак ми тут, у центрі, були спокійні: ми знали згори, що мусить побідити здоровий розум, що не може бути, аби в обличчі пригнітаючих фактів, які складаються на нинішню ситуацію, можна би все ще думати вузько-партійними а не загально-національними катеґоріями. І ми не помилилися. Ствердити треба, що коли УНДО видало поклик до спільного виборчого фронту не задля жесту, ґарної фрази чи якихось цілей, а з глибокого пересвідчення ділової доцільности такого кроку, то й делеґати радикальної партії повели переговори з очевидним рішенням згори трактувати справу поважно і спільно старатися найти плятформу порозуміння. То теж — з признанням слід зазначити — що переговори про виборчий бльок проходили весь час у найбільше діловій атмосфері й обійшлося без — можливих у таких випадках — прикрих дисонансів. Стихійний гін до єдиного виборчого бльоку серед широких мас українського народу був і є проявом здорового інстинкту нації. Заключення такого бльоку стало доказом великої зрілости української політичної думки. Наш національно-політичний провід, даючи ініціятиву і товчок до розмов про бльок і довівши їх до позитивного кінця здобув собі в обличчі історії новий поважний успіх.

Однак виборчий бльок не був „ціллю для себе“: він був подуманий лише як засіб для осягнення цілі. І тому успіх міжпартійних бльокових переговорів є лише першою передумовою для того успіху, який єдино всі ми мусимо мати на увазі й до якого мусимо щойно тепер змагати всіми силами найбільшою натугою енергії. Цією ціллю є виборча перемога! Між УНДО і радикалами створено технічний бльок для виборів, — покінчено лише з першою передвступною роботою, а справжня робота починається щойно тепер. І починається вона в умовинах найтяжчих, які можна собі уявити.

Одностайний виборчий бльок є одночасно і відповіддю на мобілізацію цілого польського виборчого фронту, на зблькування польських елементів найбільше взаємно ворожих та суперечних. Саме сьогодні, разом з появою у „Ділі“ комунікату про підписання умови між УНДО і радикалами, появилася у польській пресі звістка про фіналізацію виборчих переговорів поміж пяти партіями „центролеву“ з польською ендецією. Рішено виставити спільні виборчі листи всіх польських партій від ППС до ендеції в округах Львів місто, Львів повіт, Стрий, Самбір, Станиславів, Тернопіль і Золочів. У місті Львові на 1. місці має стояти польський ендек (!), — так само у золочівській окрузі; у Самбірщині на 1 місці „пястовець“, у Стрийщині „пепесяк“, у Станиславівщині також „пепесяк“, а у Тернопільщині „хлоп“ („Стронн. Хл.“). На спільних сенатських листах у львівському воєвідстві на 1 місці має фіґурувати член „Стр. Хлопського“, у тернопільському — ендек, у станиславівському — соціяліст.

Не знаємо, чи ця вістка дійсно правдива, чи може це „пробний бальон“. Однак вона має немало признак імовірности. На підставі наших безпеченно вірних інформацій, — якщо навіть до такого тісного бльоку поміж „центролівом“ та ендецією не дійшло би, то вони по тихому порозумінні розділять у Східній Галичині „сфери впливів“ і будуть оминати взаємної конкуренції! Порозуміння між лівицею та ендецією, хоч яке, на перший погляд, куріозне, не є ніякою несподіванкою і новиною. *Адже на протиукраїнській плятформі в рішаючих хвилинах у краю, у Варшаві і за кордоном вони були все і — ми глибоко переконані — завжди будуть союзниками!* Чим нпр. львівський лідер ППС п. Гаввнер ріжниться від п. Перацького?! Признаємо, що інколи ріжні діячі ППС (п. Гаввнера до них не рахуємо) здобуваються на платонічні жести толеранції і лібералізму, що й польська соціялістична преса нераз промовляє на українські теми розважно й із познаками обєктивізму, що врешті й ППС, як політ. партія, від часу до часу деклярує у питаннях національної політики своє окреме становище. Але ділом ні один раз за 11 літ панування Польщі його не доказала! І нині знову на ділі лучиться з ендеками — у протиукраїнському фронті.

Бо чейже кожному ясно, що центроліво-ендецький фронт на т. зв. „східних кресах“ є не так протисанаційним, як протиукраїнським! І тут знову показується, поскільки передбачуючим є наш національно-політичний провід: на одному з перших засідань ЦК УНДО після розвязання сойму негайно стверджено, що найближчі вибори будуть розіґруватися на плятформі боротьби за національний характер краю!

А ця плятформа обєднює чейже не лише бльок центроліву й ендецію, але й „центролів“ і ендецію як одного партнера та санацію другого. Ці два партнери будуть себе взаємно поборювати, — але проти українського виборчого фронту йтимуть лавою рамя при рамені!

Передсмак цієї боротьби ми вже маємо. Не можемо ще накреслити докладного образу будучих тижнів, з усіми подробицями, але мусимо бути приготовані на все можливе й — здавалось би — неможливе. Це будуть важкі і прикрі тижні. Ми їх мусимо перетрівати! Мусимо зберігти рівновагу духа та мусимо відкликатись до гарту нервів, які у нинішніх відносинах у нашій нещасній країні є виставлені на велику пробу. Моральну силу будемо черпати у свідомості єдности, яка в обличчю усіх цих небезпек запанувала в цілому українському громадянстві.

За кулісами Союза Народів.

(Від нашого кореспондента)

Женева, 20. вересня 1930.

З двох перших наших дописів*) із Женеви читачі „Діла“ знають, яку програму праць поставлено перед теперішніми повними зборами Союза Народів, тай виробили собі певне уявлення тієї картини — одночасно ріжнобарвної й одностайної — яку представляє очам Союз Народів у свойому повному складі.

Заки виїдемо з Женеви — бо далі тут сидіти і туди вештатись нашому братові забороняють надмірно вже повисшені ціни тутешнього життя — хотілиб ми подати українському читачеві зарис головних напрямних ліній, на які зосереджується увага як учасників так і свідків теперішнього збору Союза Народів, тай ще піддати йому бодай натяки на деякі зусилля і струї, яких театром є не на поверхні, а за кулісами сьогоднішньої Женеви.

*

Европейська федерація! Паневропа!

Сидить тут і приймав на днях у себе міжнародніх журналістів один з ідеольоґів Паневропи, ґраф Куденгове-Калерґі. Був там і ваш кореспондент. Ґраф Куденгове, син австрійсько-чеського аристократа і матері японки, виглядає більше на японця ніж на европейця: смагляве обличча, чорні очі й волосся, майже японська форма голови, невгасаюча „японська“ усмішка. Плавно відповідав у трьох мовах (німецькій, французькій і анґлійській) на запити присутніх. Разом з жінкою (віденською акторкою, дуже інтеліґентного вигляду), роздавав свою книжечку про „Паневропу“, надруковану в безлічі европейських мов, навіть у грецькій. Запити ставили журналісти ріжних народностей — головно французи, анґлійці, скандинавці. Запити й уваги були, самозрозуміло, чемні й ввічливі, та проте неменше — скептичні (якщо не просто відмовні) супроти ідеї европейської федерації. Французи не хотіли зрозуміти, як можна погодити „европейську“ федерацію з їх великою кольоніяльною імперією, азійською, африканською. Анґлійці не розуміли, як вмістити в „европейську“ федерацію їх всесвітню британську „Спільноту“. Скандинавці боялись, щоби Паневропа не виявилась соперницею Злучених Держав Америки, з якими вони кровю, мовляв, ближче звязані ніж навіть з рештою Европи. Еспанці й португальці підносили подібні застереження у відношенні до Південної Америки. Словінець проголосив заміт національних меншостей. На останній ґраф Куденгове вмить відповів, що саме в питанні 40 міліонів національних меншостей в Европі він бачить одну з перших труднощів на шляху до здійснення Паневропи...

В результаті ми вийшли відти без надзвичайно глибокої віри в близьке здійснення паневропейської ідеї в її Куденговській формулі.

*

А в Бріянівському замислі?

Хто слухав промови Бріяна, виголошеної без звичної у цього політика блескучої вимовности, не міг опертися враженню, що навіть старий Бріян усумнився у своїй вірі дожити здійснення Европейської Федерації. Йому наче підрізали крила. Хто? Його французькі противники й соперники, які цим разом не вислали з ним до Женеви його давніх співробітників і співвизнавців а присусідили до нього його відомих, правих противників? Його страх за будучину німецько-французького наближення, звязаного з імям його і пок. Штреземана, та важко загроженого останніми німецькими виборами? Нема сумніву, що одні й другі огляди вплинули на Бріяна і віддобрали розмах його вимовности. Щойно на бенкеті міжнародніх журналістів старий французький політик віднискав із своєї пророчистости. Одначе не в ударному, бадьорому тоні, а радше у мелянхолійному — він згадував, майже зі сльозами в очах своє співробітництво із тим, що на віки відійшов, зі Штреземаном, і сумовито схиляв свою стару, втомлену голову.

*

*) Ці дописи до нас не дійшли. — Ред.

Вислід німецьких виборів ударив — чи могло бути інакше? — в женевські збори наче грім з ясного неба. Очі всієї публіки, посередженої в Женеві, відразу повернулися на — не на Курціюса навіть, а на — Бріяна. Одним хором, протягом кількох днів, на всі лади повторювалася та сама думка: Це кінець Бріяна! Німці розбили, мовляв, основно й оконечно ідею французько-німецького замирення тай пускаються, мовляв, на бистрі води всіляких інших комбінацій — італійських, більшовицьких, Бог зна яких... Згодом, по кількох днях ці побоювання й віщування трохи притихли. Притихли, але не зовсім. І Німеччина сьогодні далі залишається великою невідомою в паневропейських рахунках. Не богато розяснилося й від промови німецького закордонного міністра Курціюса. Всі ждали цієї промови. Подуста саля нараз раптом битком набилася, коли Курціюс мав говорити. Розчарування прийшло швидко — як від особи промовця, так і від змісту його читаного реферату. На естраді появилася людина наче з журналу мужеських мод вирізана: архикоректний, добре одягнений, чисто виголений і старанно причесаний, типічний „дипльомат", яких сотні вештаються по всіх амбасадах і міністерствах світу, тай поміркованим голосом відчитував усякі „істини", від яких нікому ні впріти ні змерзнути. Вислід виборів, річ очевидна, підтяв і п. Курціюса. А все таки не було на салі ні одної людини, яка не прирівнювалаб його до його попередника — негарного з вигляду, та диктаючого силою і темпераментом — покійного Штреземана. Деякі люди незамінимі.

•

Значно більший відгомін ніж Курціюсова промова викликала (теж читана) заява австрійського канцлера Шобера. Правда, на повній салі відгомону цього не було чути. Та за кулісами — ще вчора довго і з переконанням викладав це вашому співробітникові перший цього часу англійський (і, можна сказати, всесвітній) публіцист — заява Шобера вважається чи не найважнішою за цілі ці збори заявою в справі здійснювання европейської федерації. Шобер дуже означено говорив про те, що здійснювати Паневропу можна не з гори одностайно накиненим статутом федераційним, а шляхом місцевих порозумінь між групами держав, з видимими спільними господарськими й політичними інтересами. Всі „втаємничені" переконані, що такої означеної заяви австрійський канцлер не міг проголосити без попередньої згоди з деякими сусідами Австрії — передовсім з чехами, далі з мадярами, ще далі з південними славянами й румунами, тай не без довірочного благословення зі сторони Берліна.

В колах британського уряду й англійських журналістів приписують останньому виступові Шобера значіння велике. В „підземеллях" Союзу Народів зміст її вважається найсерйознішим фактом із усього того, що досі говорилося й писалося про европейську федерацію.

•

Українські справи? Галицьке питання?

На повних засіданнях Союзу — чи можна цьому чудуватись? — На справи ці й питання ці досі не було й натяку. Тай мабуть: до кінця не буде. Одначе не значить воно, що про справи ці вже таки зовсім тихо в Женеві. Навпаки, про них говориться і шептається за кулісами цим разом більше ніж воно бувало за кілька останніх років Союзу Народів. У якому змислі?

Про це треба написати окремий допис і пода-

ти українському читачеві, коли не всі факти (воно абсолютно не можливо як із т. зв. „зрозумілих" причин, так і з інших), то принаймні деякі вказівки і натяки.

Вячеслав Левицький.

ВИБОРИ.

ВИБОРЧИЙ ПОРАДНИК.

Найважніші постанови виборчої ординації.

Спротив проти рекламації в справі вичеркнення виборця з виборчого списку.

Зразок такого спротиву виглядає ось як:

До
Обводової Виборчої Комісії
в Ходачкові.

СПРОТИВ.

Дня . . . . 1930 р. повідомила підписаного Обводова Виборча Комісія, що Ян Бромільскі вніс рекламацію проти поміщення підписаного в списку виборців громади Ходачків, тернопільського повіту, мовляв тому, що підписаний не є громадянином польської держави, що був караний за злочин тяжкого ушкодження тіла, і що в день перед розписанням виборів не мешкав в громаді Ходачків.

Докази Яна Бромільського не є стійні:

1) Підписаний є громадянином польської держави.

Доказ: залучене в удостовіренім відписі свідоцтво приналежности і

2) Правдою є, що підписаний був караний за злочин тяжкого ушкодження тіла, карою 4-літньої вязниці, одначе мало це місце ще в 1914 р. Підписаний відбув кару в 1918 р., а від того часу минуло вже більше як 5 літ.

Доказ: Акт карного Суду в Тернополі Фр. 124/1914 р.

3) Підписаний мешкав день перед розписанням виборів в громаді Трибухівці.

Доказ: посвідка замельдування і свідки: Михайло Правдолюб і Петро Коваль, господарі в Трибухівцях.

Тому Обводова Виборча Комісія зволить відкинути рекламацію Яна Бромільського.

Ілько Крілик,
господар в Трибухівцях.

Жалоби до Окружної Виборчої Комісії.

Згідно з 38. статтею виборчої ординації проти рішень обводової виборчої комісії прислугує кожному вибоцеві право жалоби до окружної виборчої комісії.

Коли річ іде про особи в арт. 36 уст. 3 (відмовне рішення помістити якусь особу в списку виборців) і в арт. 37 уст. 4, слід цю жалобу внести через властиву обводову комісію протягом 3-ох днів від дати доручення. Для інших осіб — в часі 3-ох днів від дати оголошення рішення. Зразок такої роботи виглядає ось як:

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. ВЕРЕСНЯ 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 16)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

В 4-ій год. підчас перерви, він підійшов до мене і зі своєю вічною усмішкою мовчки відчинив мені правильник на 12-ій сторінці: „Обовязки вчителя супроти учнів".

Я зрозумів, що казок оповідати не вільно і я більше не оповідав їх.

Мої малі не могли кілька днів прогнати свого суму. Їм бракувало Івася Крілика і серце мене боліло, що я не можу прислати його їм на розвагу. Я любив дуже цих хлопчиськів! Ми ніколи не розставалися зі собою... Вся ґімназія була поділена на три ріжні відділи: старший, середній і найнижчий; кожний відділ мав окреме подвіря, окрему спальню та окрему салю. „Малі" були під моєю опікою. Я мав враження, що маю 35 дітей.

А поза ними ніодного приятеля. Дарма, що Віо всміхався до мене, брав мене на перервах під руку і давав ради з правильника, я не був у силі його любити; його ключі лякали мене. Директора я не бачив ніколи. Професори нехтували Маціцьким і гляділи на нього звисока. Щодо моїх товаришів, то Віо своєю симпатією віднужував їх від мене. Зрештою від часу, як мене представили підстаршинам у каварні Барбета, я не заходив туди, і вони не могли мені цього вибачити.

Навіть сторож Касань і Роґер були проти мене. Головно фехтмайстер був чимсь мною невдоволений. Коли я проходив попри нього, він підкручував грізно вусиша і завертав сліпаками, якби хотів порубати сотню арабів. Одного разу, поглянувши на мене, сказав голосно до Касаня, що не любить шпигунів. Касань не відповів, але я вичитав із його очей, що він також не любив їх... Що за шпигуни?... Я мав глибоко роздумувати над цим.

Серед цього загального ворожо настрою, я тримався хоробро. Вчитель із середніх кляс мешкав зі мною в малій кімнатці на III-ім поверсі, під дахом; коли учні були на годинах я ховався туди. Тому, що мій товариш просиджував увесь час у каварні Барбета, кімната була моєю.

Ввійшовши до неї, я зачинявся на подвійний замок, присував валізу — бо крісла я не мав — до старого бюрка похляпаного чорнилом і помазаного ріжними надписами, розкладав свої книжки і — до роботи!...

Була весна... Піднісши голову я бачив блакитне небо і великі дерева на подвірі, вкриті вже листям. Вряди-годи долітав до мене одноманітний голос учня, що відповідав свою лекцію, гнівний вигук учителя, суперечка горобців між гиллям... і знову тиша... ґімназія, наче би задрімала.

Маціцький не спав. Навіть не мріяв, хоча мрії — найкращий сон. Він працював невгамовно, начиняючи свій мозок латиною та грекою.

Інколи посеред нудної праці, таємний палець стукав у його двері:

— Хто там?

— Це я, Муза, твоя давня приятелька, дівчина з червоного зшитка! Маціцький! відчиняй хутко!

Але Маціцький не квапився. Це-ж був неабихто, а Муза!

До чорта мені червоний зшиток! Тут треба було наробити якнайбільше грецьких вправ, здати вчительський іспит, дістати професорський диплом і якнайшвидше відбудувати для рідні Ейсетів нове родинне огнище.

Думка, що працюю для рідні підбадьорувала мене і осолоджувала життя. Навіть моя кімнатка прояснювалась... Ох! моя дорога мансардо! які приємні хвилини провів я між твоїми чотирма стінами! Як я добре працював! Яким хоробрим почував себе у тебе!

Та крім ясних годин приходили і темні. Двічі в тиждень, у четвер і неділю, треба було йти з дітьми на прохід. Цей прохід це була чиста мука.

Звичайно йшли ми на „Леваду", пів милі за місто, на шматок поля, що зеленим килимом лежав під горою. Це місце було приємне для ока: кілька великих каштанів, три чи чотири шиночки, помальовані на жовто, посеред зелені свіже джерело...

Кожний відділ ішов туди окремо, а коли вже всі сходилися, лишалися там під опікою одного вчителя, а ним був завсіди — я. Мої оба товариші приймали запросини старших учнів, з якими йшли до сусідніх шиночків. А тому, що мене ніхто не запрошував, я лишався і вважав на молодших... Тяжкий був це обовязок у такім гарнім місці!

Так любо було би впасти на зелену траву, в тіні каштанів, запоморочитися пахом материнки над шумливим джерельцем!... А тут треба було доглядати, кричати, карати... Я мав на голові всю ґімназію... Страшна річ...

Та ще страшнішим був не надзір на „Леваді", а прохід з моєю сотнею „малих" через місто. Інші сотні йшли нога в ногу чудово і вибивали такт як ветерани! Був настрій військової дисципліни з барабаном. Мої малі не визнавались у таких витребеньках: не йшли рядами, трималися за руки і щебетали всю дорогу. Я міг до них кричати досхочу: „Машеруйте з відступом!" та вони не розуміли і ходили як завгодно.

Я був досить вдоволений моєю чоловою кольоною, до якої вибрав найбільших і найповажніших, тих, що вже носили піджаки, але в останніх рядах яке безладдя, яка саламаха! Це була розгнуздана ватага з розкуйовданим волоссям, з брудними руками, з пірваними штанами. Аж гірко було мені глядіти на них.

— **Desinit in piscem** — казав тоді до мене з усмішкою Віо, якому часом удавався дотеп. Правда, що хвіст мого куріння тягнувся сумно.

(Продовження буде.)

До
Окружної Виборчої Комісії
в . . . .

ЖАЛОБА.

Івана Поліщука проти відмовного рішення Обводової Виборчої Комісії в . . . . повіту . . . . . дорученого підписаному дня . . . . . . 1930 р.
Обводова Виборча Комісія не взяла під увагу рекламації підписаного жадаючої поміщення його на списку виборців до сойму громади . . . . мовляв тому, що підписаний не мешкав день перед розписанням виборів в громаді . . . . і тому, що підписаний не є громадянином польської держави.

Треба зауважити, що Обводова Виборча Комісія не розслідила як слід рекламації і тому полагодила її відмовно. Підписаний на доказ замешкання день перед розписанням виборів в громаді . . . . навів свідків а між ними громадського поліціянта. Комісія не переслухала свідків і тому видала відмовне рішення.

Так само Комісія не уважала залучене в удостовіренім відписі свідоцтво приналежности до громади достаточним доказом, що підписаний є громадянином польської держави.

Тому Окружна Виборча Комісія зволить розглянути ще раз справу, перевести подані підписаним докази і помістити підписаного в списку виборців громади . . . .
. . . . . дня . . . . . 1930 р.

(Імя і прізвище і точна адреса того, що вносить жалобу).

УВАГА: Жалобу слід внести в речинці трьох днів від дня доручення відмовного рішення Окружної Виборчої Комісії.

Поправки виборчих списків.

Від хвилі, коли Окружна Виборча Комісія список виборців затвердить (арт. 39 виб. орд.), вільно в списку робити поправки лише на основі присуду Найвищого Суду, котрого оригінал або удостовірений судово чи нотаріяльно відпис має бути долучений до актів. Поза тим не вільно поміщувати в списку нових виборців, а викеркувати з лісти вільно тільки померших за предложенням урядового свідоцтва смерти, яке мається долучити до виборчих актів.

УВАГА!

Дня 27. вересня 1930 р. Обводові Виборчі Комісії викладають виборчі лісти до публичного перегляду. Обовязком кожного виборця-українця перевірити, чи він записаний у лісті, а коли ні, то внести рекламацію, щоби його вписали. Так само внести рекламацію, коли на нашу шкоду записано когось у лісту неправильно, щоби його викреслити. Сповнення того обовязку виборців-українців повинні допильнувати Українські Виборчі Комітети.

Передвиборчий рух серед жіноцтва.

Підготовча акція до виборів охопила також наше жіноцтво, яке проявляє в цій справі велику активність. Довідуємося, що у Львові завязався „Краєвий Жіночий Виборчий Комітет“, якого головою є п. Мілена Рудницька, секретаркою п. Олена Шепарович. Цей Комітет видав обіжник „до всього українського зорганізованого жіноцтва“ і закликає в ньому до якнайбільш енергічної і жертвенної праці в передвиборчий час. В обіжнику м. ін. читаємо:

„У затяжній виборчій боротьбі, яка жде український національний табор, наше жіноцтво мусить виявити якнайбільшу активність. Не забуваймо, що жіночий голос рахується при виборах на рівні з чоловічим і може рішити про виборчий успіх, себто про побіду українських національних лист над листами чужими. Обовязок активности лежить у першій мірі на Українському Зорганізованому Жіноцтві, яке у цій новій пробі наших національних сил мусить стати для широких мас зразком національної солідарности і дисципліни.

„І не лише в огляду на національний інтерес Зорганізоване Жіноцтво напружить у теперішній виборчій акції всі свої сили. Воно зробить це також і тому, що передвиборчий час дає змогу вести працю для освідомлення українського жіноцтва та для скріплення і поширення його зорганізованого руху. Вибори дають жіноцтву спромогу впливати безпосередньо на суспільне життя, виявляти свою політичну думку і через те піднести в очах загалу громадянства повагу жінки-громадянки.

„З усіх наведених у горі мотивів Українське Зорганізоване Жіноцтво мусить взяти в свої руки передвиборчу працю серед широких мас своїх Сестер та поробить заздалегідь усі заходи, щоби в день виборів усі управнені до голосування жінки пішли до виборчих урн і віддали свої голоси на українську національну листу“.

Дальше слідують інструкції, як творити повітові і місцеві „Жіночі Виборчі Комітети“ та плян передвиборчої праці на найближчий час.

Також в останніх числах „Жіночої Долі“ находимо низку статтей в справі участи жіноцтва у виборах. Це зацікавлення нашого жіноцтва виборами слід повитати з найбільшою радістю.

Підпілля СРСР.

А. Т. Е. Рига. ДПУ викрило велику антирадянську організацію, яка мала на меті викликувати збройні заворушення на тлі апровізації по містах. У звязку з цим арештовано 31 осіб, між ними б. ґенерала Рязанцева, промисловця Ропова і двох священиків. Арештовані будуть відповідати не перед судом, але перед спеціяльною комісією ДПУ. Всім грозить кара смерти.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 25. ВЕРЕСНЯ 1930.

ПРОФ. ІВАН ОГІЄНКО.

Історичний словник української мови.

(Слово до Української Академії Наук у Києві.)

(Докінчення.)

Щоби читач орієнтувався, до чого така метода завела укладчиків „Історичного Словника“, зазначу, що академічний „Словник“ подає ось ці слова тільки з XIV-го віку: божий, брат, брати, вепр, верба, боятися і др., з XV-го віку: вода, август, Бог, апостол, апостольський, баба, вельми, верв, вишній, вельблуд, апріль, біда і др.; з XVI-го віку: бесіда, глина і сила-силенна т. под., а слова: альфа, воїнство, випродати, виплакати, буйвол, глава — подає лише з XVIII. століття!

Потрібно, скажемо, довідатися (а для цього й видаються історичні словники), з якого віку маємо в нашій писаній літературній мові слова: Бог, вода, апостол і сотні інших, а академічний „Словник“ відповідає „від науки“: з XV-го! Очевидно, приймаємо це за веселий жарт, коли не за тонку насмішку з нашої мови... Справа доходить аж до того, що XV-м віком зазначається навіть церковне слово „глаголати“ (для чого воно й сотні подібних у „Словнику“?), так ніби до того часу його в нас і не було. А слово „глава“, як казав я, наше письменство ніби знає аж з... XVIII-го віку...

Отож европейські вчені, що тепер оце так пильно зацікавилися українською наукою, з захопленням візьмуть до рук новий „Історичний Словник Українського Язика“ і з нього переконаються про „стародавність“ української мови, культури, побуту і т. п. Довідуємося, що навіть „Бога“ пізнали українці (в своїй літературі) аж від XV-го віку... Дикуни якісь! Правда, це зовсім безжурний нарід, бо „біду“ — як навчає академічний „Словник“ знає він теж тільки з XV-го ст., а свою власну „главу“ на плечах — аж з XVIII-го віку... Дійсно, „повагою“ переповняться чужинецькі наукові працьовники до української науки!

А з якою радістю стрінуть цей „Історичний Словник Українського Язика“ ті вчені росіяни (часом і поляки), що увесь час завзято твердять про „загально-руську добу“ та про те, що українська мова виріжнюється з неї аж з XIV-го віку! Буде, скажемо, нижчепідписаний розпинатися на наукових зїздах, доводячи про стародавність української мови, літератури й т. п., а йому тепер легесенько з милою усмішкою вкажуть на „Історичний Словник Українського Язика“ видання самоїж Української Академії Наук, що починає українську мову аж з XV. в...

Скажемо, росіяни свій добрий Історичний Словник („Матеріялы для словаря древнерусскаго языка“ акад. І. І. Срезневського), і майже кожне слово вони подають з памяток XI-го століття (забравши для цього всі наші українські памятки!). Якже тепер ми виглядатимемо з своїм „Словником“ перед росіянами! Чи то може ми відмовляємося від усіх своїх памяток XI—XIII віків? І це тоді, коли в науці працею трьох наукових поколінь так міцно обгрунтовано стародавність і наших памяток, і нашої мови? Коли визнано, що культура наша найстарша серед народів східного словянства?

Російська Академія Наук, прилучивши наші памятки („южно-русскія“) до свого Словника, зачинає свою мову з памяток XI-го століття, а наша Академія Наук зачинає українську мову аж з XIV-го віку...

У чім-же справа? запитує збентежений земляк. Мусимо знати правду, якоюб вона не була, хай вияснить її Академія Наук. Чи це може уряд УССР заборонив ужити для „Словника“ матеріялу з памяток XI—XIII віків, щоби не била в очі ота самостійність і стародавність української мови? Хай скаже про це Харків.

А може це за 10 років мозольної праці до цього дійшла сама „Комісія Історичного Словника української мови“? Хай тоді докладно вияснить усю цю новину в нашій науці Академія Наук, бо цеж її Комісія працювала. Зазначу тут, що редактор Словника, проф. Е. Тимченко на ст. 22 своєї недавно випущеної праці: „Курс історії українського язика“, вид. 2-е 1930 р., пише: „Історію українського язика ми починаємо з XI-го віку, власне з його другої половини, бо перші памятки, де відбилися прикмети нашої мови, сягають саме цієї доби“, і на ст. 22—28 перераховуються памятки української мови XI—XIV віків, яких для „Історичного Словника“ чомусь не використано.

А може вплинув на такі сумні наслідки праці сам склад „Комісії Історичного Словника“. Досвід складання історичних словників мови у інших словянських народів виразно показав, що його редактори мусять бути добрими спеціялістами з таких наук: 1. історії своєї мови 2. старо-словянської мови і 3. палеографії (пор. акад. І. І. Срезневського, що дійсно був глибоким знавцем усіх цих трьох дисциплін). На нашім „Словнику“, на його титуловій сторінці читаємо: „Уложили проф. Е. Тимченко, Є. Волошин, К. Лазаревська, Г. Петренко“. Крім проф. Е. Тимченка, інші прізвища нічого нам не говорять і чи не взяли на себе ці особи відповідальности понад сили? Бож у „Словнику“ від ріжних засадничих недоглядів щодо історії української мови, старо-ц.-словянської мови й палеографії аж в очах рябіє...*).

Очевидно, Українській Академії Наук вільно друкувати в своїх наукових виданнях які завгодно погляди, бо на цеж істнує воля друку й воля наукової думки. Але не вільно Українській Академії Наук від свого високого імени видавати засадничі праці історичного значіння з сумнівними, ненауковими тенденціями. Українська наука вже міцно встановила, що маємо багато найріжніших памяток навіть в XI-ім віці; а що їх повно в віках XII—XIII-м, цього на-

---

*) Докладну рецензію на цього Словника друкую в іншім місці.

До ревізії в канцелярії УНДО.

У вчорашніх польських ґазетах появилися інформації польської офіціяльної телеграфічної агенції про ревізії в кімнатах Народньої Канцелярії, точніше в кімнатах Головного Секретаріяту УНДО. У них між іншим сказано, що „до слідчого виділу спроваджено головного секретаря УНДО д-ра Любомира Макарушку, який був у контакті з Юліяном Головінським, відвідуючим його у помешканні УНДО". Далі ці інформації подають, що Юліян Головінський був останніми часами краєвим командантом УВО і що між його арештуванням та ревізією в Народній Канцелярії є тісний звязок. Але й на тому не кінець, бо ці офіціяльні інформації подають також до відома, зачим п. Ю. Головінський ходив до головного секретаря УНДО д-ра Л. Макарушки. Ю. Головінський вимагав — кажуть ці офіціяльні інформації — посольських мандатів від УНДО.

Друкуючи такі інформації ПАТ-івної, польська преса пише вже й про „нечувану компромітацію УНДО" та про інші тому подібні сенсаційні історії.

З Головного Секретаріяту УНДО дістаємо в справі повищих польських інформацій такі вияснення: Перш за все слід ствердити, що д-ра Л. Макарушки, головного секретаря УНДО, ніхто не спроваджував до слідчого відділу на поліцію, але навпаки, що д-р Любомир Макарушка сам туди зголосився, довідавшись про переведену в його відсутности в канцелярії УНДО ревізію. У слідчому відділі зібрав потрібні вияснення та інформації щодо ревізії, зложив відповідні зізнання та вийшов звідси так само вільно, як туди прийшов.

Щож до особи п. Ю. Головінського, який мав бути командантом УВО, а з арештуванням якого звязано в повищих інформаціях польської преси ревізію в канцелярії УНДО, то слід ствердити, що п. Ю. Головінський ніколи не був членом партії і тому не міг мати ніякого трівалого ділового контакту ні з партією ні з її ґенеральним секретарем. Колиж і був двічі в канцелярії Секретаріяту, — в чому нема нічого дивного, бо до такого прилюдного льокалю як Народня Канцелярія УНДО мають вільний вступ усі українські громадяни, — то заходив туди з громадською справою, яка мусіла його туди спровадити, а яка не могла мати нічого спільного з його функціями команданта УВО, якщо він дійсно такі виконував, а з чим напевно ні Головному Секретареві УНДО ні нікому з президії партії не звірявся. Колиж головний секретар приймає та говорить з десятками українських громадян про різні політичні та громадські справи, то чому не мав би говорити і з п. Ю. Головінським, якого ніхто ніколи не здискваліфікував як українця та українського громадянина?

Але в офіціяльних відомостях ПАТ-івної подано навіть, за чим він приходив до секретаріяту УНДО? Коли так, то в чомуж річ? — Приходив — кажуть ці інформації — за мандатами. Але їх не дістав і не міг дістати, бо УНДО ніяким ні приватним особам ні непартійним діячам мандатів не роздає, і на тому був би кінець. Отже при чімже тут галас та крик на тему „контакту головного секретаря УНДО з командантом УВО"?

УНДО є леґальною політичною організацією і може робити ділову політичну роботу, а в даному випадку вступати у виборчі бльоки тільки з леґальними політичними партіями чи групами, а з ніякими невідомими, законспірованими величинами, що нічого спільного з політикою УНДО не мають.

Колиж польська телеграфічна агенція подає інформації про ревізії в канцелярії УНДО в описаному виді, то видно, що має в тому немалий передвиборчий інтерес. Це хіба один із засобів передвиборчої підготовки.

Арештування й карні експедиції в Тернопільщині.

В неділю 21. ц. м. виїхало на села тернопільського повіту кільканадцять зареквірованих автобусів в кількома сотками постерункових для переведення ревізії в українських установах і у видніших селян. Рівночасно вирушило військо на карні експедиції. Арештовано кількасот селян і майже всіх учеників, що мешкають по селах і доїзджають до ґімназії в Тернополі. Ревізії переводять по всіх українських кооперативах і читальнях „Просвіти" та в українських інтеліґентів, що мешкають по селах. Про спосіб переводження ревізій і карних експедицій годі подрібно писати з цензурних причин. На це прийде час і відповідне місце. Матеріяльні шкоди величезні. Поліційні арешти переповнені і велику більшість арештантів приміщено у військових арештах та у військових касарнях. В місті і в повіті цілі хмари постерункових і поліційних аґентів.

Як згадано, в ночі з 20. на 21. ц. м. відбулися в Тернополі масові ревізії у всіх українських установах і у видніших громадян та деяких студентів. Ревізії були у б. пос. д-ра Барана, проф. Боднара, проф. Бриковича, проф. Галущинського, адв. д-ра Якимчука, дир. Сіяка, Вас. Бачинського й інших, а рівночасно в *Кутківцях* у Василя Болюха, де перевертано основно навіть збіжа і солому. Арештовано кільканадцять людей в Тернополі, з яких декого в понеділок 22. ц. м. випущено, прим. як власника друкарні Олександра Салевича і соліцитатора адвок. Павла Войтовича з канцелярії д-ра Барана. Арештованих проф. Івана Галущинського і банкового урядовця та начальника „Сокола" Остапа Сіяка переведено дня 22. ц. м. до слідчої вязниці під замітом приналежности до УВО (§ 58 п. к.). Масові арешти були в *Ходачкові Малім*, де була карна військова експедиція і де арештовано пароха о. Михайла Осадцу і 15 селян, яких посаджено у військових арештах в Тернополі. Карні військові експедиції мають обняти ще цілий ряд сіл тернопільського повіту.

віть вороги наші не перечать. Видаючи „Історичний Словник" української мови, Академія повинна була в основу його покласти найперше памятки XI—XIII віків. Повинна була ці памятки використати найдокладніше, не оминувши ні слова, щоби вийшов Словник справді придатний для справді наукових довідок. Бож сотні слів, що їх академічний „Історичний Словник Українського Язика" подає в I зшитку з XV—XVIII віку, рясно знаходимо ще в наших памятках XI-го віку, таких як „Остромирова Євангелія", „Слова Григорія Богослова", Збірники кн. Святослава" й інші.

Може „Комісія Історичного Словника української мови" дивиться на ці українські памятки XI-го ст. лише як на памятки церковнословянські (болгарські), і слова їх принциповометодольоґічно не хотіла брати до свого „Словника"? Коли так, то пощож вона тоді використовувала такі памятки, як, скажемо, „Четія" 1489 р. і подібні, або нащо вона подає в своїм „Словнику" такі слова, як: авва, август, аггел, адонай, адський, ад, вер, аз (з XIV в.!), аки, ако, амінь (з XV в.!), ангел (з XV в.!), Бог, божий, апостол, верв, вельблуд, глаголати, главизна (з XVII в.!) і сотні т. п.? Чому ці слова не подано з наших памяток XI-го віку, де їх повно?

Так, в XI-м столітті літературною мовою на Україні була т. зв. старо-словянська чи болгарська мова, алеж була тому, що тисячі слів у цій мові були нам знаними і рідними, з нашими словами однаковими. Силу-силенну цих слів ми писали по-свому, не по-болгарському, писали згідно з своєю рідною вимовою. А в галицьких „Словах Григорія Богослова" XI-го віку хіба мало своїх слів, напр.: ваблення, Василь, Григора, клопота, николи погоничи, подоба, попелом, рало, без свара, седморо, съгола, телиця, тяжарі, оудобиана, змия хаплюща, цвилити, чарують, гаидаєм, мальженьству, малъяти, оутръпению і сотні подібних. Яким правом усього цього не внесено до „Історичного Словника"? Хібаж не ця літературна мова панує в нас і далі, аж до XVI, а то навіть до XVIII-го століття?

Чи редакція „Історичного Словника" забула, що найголовнішим завданням її було встановити, коли саме те чи інше слово **найперше** знаходимо в наших памятках? Що варт словник, що зазначає „главу" аж XVIII-м віком, зовсім замовчуючи, що це слово живе в наших памятках з самого початку нашого письменства? Цеж „Словник", а не „Матеріяли до Словника".

Очевидно, незалежна українська наука з таким ставленням справи, яку маємо в цім виданні Академії Наук, ніколи не погодиться і буде виводити свою мову таки ще від памяток XI-го ст. Цебто: як і досі було, для віків XI—XIII доведеться й далі користати з російського словника І. Срезневського (до речі: українця), що повною рукою використав українські памятки XI—XIII віків; і аж для пізнішої доби, і то з великою недокладністю (бо памятки XIV—XV вв. використані дуже мало), можна буде користатися з так довго очікуваного академічного „Історичного Словника Українського Язика" (чого „язика", а не „мови"?).

Оці мої завваження на нове величезної ваги видання Української Академії Наук уважаю настільки поважним загально-національним питанням, що віддаю його на суд широкого громадянства, — вонож-бо торкається цілої української науки, як репрезентантки всього духового життя нашого народу; з тієї таки причини віддаю й до преси цього Відкритого листа до Української Академії Наук. Вийшов покищо І-й зшиток „Історичного Словника Українського Язика", має вийти ще 10—15 таких зшитків, а тому непорозуміння з І зшитком Академія Наук легко зможе направити. Працьовники української науки нетерпляче чекатимуть вияснення цього неприємного непорозуміння. Кінчу свого листа надією, що зазначене непорозуміння скінчиться з І-им зшитком.

Розвязання школи „Р. Ш." у Станиславові.

Зі Станиславова повідомляють нас:

В понеділок 22. ц. м. в часі науки прийшла до 7-клясової вселюдної школи „Рідної Школи" ім. М. Шашкевича в більшому числі поліція під проводом комісаря та приказала управі школи звільнити від науки дітей, бо „школа розвязана". По звільненні дітей поліція перевела по всіх кімнатах і в канцелярії ревізію, забрала всі шкільні акти і кілька мап, опісля цілу школу опечатала.

Школа ім. М. Шашкевича істнує вже 20 літ, а цього року було в ній вписаних 270 дітей.

Опечатання будинку унеможливлює одночасно науку фахово-доповняючій школі „Рідної Школи" в Станиславові, яка була поміщена в тому самому будинку.

Дивні події в Чортківщині.

За хрест на могилі незнаного жовніра в Бичківцях. — Арештування місцевих селян.

В перших днях вересня ц. р. о. Михайло Романовський, парох у *Бичківцях*, пов. Чортків упорядковуючи стару могилу свого батька, викопав старий, дубовий хрест, а на його місце дав камінний. Щоби не нищити посвяченого дубового хреста, на прохання філії Товариства Охорони Воєнних Могил у Чорткові казав своїм парохіянам закопати цей хрест на могилі незнаного жовніра, який спочиває на місцевому цвинтарі в Бичківцях, що і сталося. Парохіяни підсипали гріб і закопали на ньому цей-же хрест.

В два тижні по закопанні хреста прийшов до о. пароха командант постерунку поліції зі Звиняча і питав, на чий приказ закопано хрест. На це дістав відповідь, що на його згідно з розпорядком властей і командант відійшов. Але зараз-же пішов у село, забрав трьох парохіян, що закопували той хрест і примусив їх розкопати могилу і вийняти хрест та наказав той хрест двигати хлопцям на постерунок. Щойно на інтервенцію війта позволив дати фіру, щоб відвезти хрест на постерунок до Звиняча.

Того самого дня стався в Бичківцях випадок. Десь по півночі стала горіти хата, в якій списувано протокол і ще трьох господарів (українці і поляки). Пожежу завдяки енерґічній праці Т-ва „Луг" зі Звиняча зльокалізовано. Пожежа повстала мабуть з того, що хата, в якій списувано протокол, лежить біля цвинтаря, а там була свіжо молочена солома, попри яку цілий вечір вешталися на цвинтар люди при списуванні протоколу; і певно припадок хотів, що від недокурка, киненого на засмічений соломою тік, зявися огонь.

З того зроблено велику аферу. Зараз раненько по пожежі приїхав до Бичковець цілий постерунок поліції і тайні аґенти. Приарештовано 5 громадян, з яких 3-ьох зараз випущено, а двох (Петра Кучму й Івана Марковського) відставлено під ескортою до Чорткова під замітом підпалу.

Треба завважити, що один з арештованих, а саме Петро Кучма, також погорів. Підчас пожежі він був у своєї нареченої у Звинячі і вернувся вже після вогню. Другий з них, Іван Марковський, приготовлявся до весілля, що мало відбутися того тижня в суботу і замісць до шлюбу, пішов до криміналу.

Ще одного священика підпалено.

З *Озрінної*, пов. Зборів, повідомляють нас, що там підпалено стіжки зі збіжем і з сіном, власність греко-кат. пароха о. Яновича. Все згоріло до тла.

Німецькі вибори і більшовики.

У звязку з великою перемогою національних соціялістів підчас німецьких виборів, у Москві відбулось зібрання політичного бюра комуністичної партії, на якому промовляв Радек. Порішено змінити тактику компартії в Німеччині. На зібранню був представник німецьких комуністів Макс Гельц, якого спеціяльно покликано до Москви. Ухвалено видати відозву до німецького робітництва. Радек висловив думку, що комуністичний рух перенесе центр своєї діяльности з Китаю до Німеччини і до середньої Европи.

Комуністи до шахт.

„Комуніст" пише, що наслідком катастрофального упадку продукції вугля на Україні, рада народніх комісарів змобілізувала 45.000 комуністів і вислала їх на роботу в шахтах. Тих, що не хотіли йти на цю роботу, виключають із партії як контрреволюціонерів. Найбільше мобілізованих вислано в Донецький басейн. Досі було вже такі 4 мобілізації комуністів для праці в копальнях і всі чотири скінчились тим, що робітники покидали шахти і втікали.

Несподіванки Німеччини.

Тому, що від ролі Німеччини в центрі Европи головно залежить мир, подаємо декілька статистичних дат і уваг, які беремо з незвичайно цінного твору: „D-r Adolf Busemann, Pädagogische Milieukunde".

Договір у Версаю довів до того, що німці з народу „першої кляси" стали народом другої, а може й нижчої кляси. Нарід, який жив коштом кольоній і експорту, став жити власними силами і ще змушений платити величанські контрибуції державам Антанти. Німці тримаються своїм орґанізаційним ґенієм, але що він не завсіди вистарчає, доказом цього закінчення війни і хочби вислід останніх виборів. Нарід високої культури мабуть не повинен би попадати в такі протилежности, а одначе так воно є з німцями. Занадто великий є тепер економічний натиск у країні, щоб нарід міг спокійно дивитися в будуччину.

Названий автор подає нам образ великої нужди, яка обхопила країну і зазначує рівночасно, що лице сучасної Німеччини зовсім зміняється. Він каже, що нині в Німеччині села в повнім того слова значінні майже нема. Місто, наче той поліп, запускає свої рамена в найдальші закутини краю. Очевидно, що з культури міста приймають те, що найближче примітивам; з літератури: порноґрафія, з політики: „моцні слова", демаґоґію, в релігії: підірвання її основ. „Так начеб дитина захотіла годуватися дозрілою культурою а находила лише вартісним те, що в дійсности безвартісне". Чоловік села пізнає тверде міське право, що хто не з нами, цьому місце під колесами: він позбувається всякого сентименту. Зиск і ще раз зиск стає найбільшим божищем міського чоловіка, тому він підходить до всього з мірою зиску.

Уважаючи за велике місто, місто яке має понад сто тисяч населення, Буземан подає, що тепер живе в великих містах понад вісімнацять міліонів населення, що ці міста вже в нашім столітті подвоїлись. З цих 18 міліонів тільки половина родилася в місці замешкання, решта прибуває з провінції і з менших міст. 8 міліонів припадає на менші міста з населенням 20—100.000, які є на дорозі стати великими містами. Мабуть вже нині мешкає щодругий німець у великім місті, а в цей спосіб ціла Німеччина стане вневдовзі одним великим містом.

Як є з мешканнями нпр. у такім Берліні? В році 1925 шукали в Берліні 258.175 мешкань, а було до винайму лише 25.769 мешкань. У Берліні тепер міліон людей по чотири, а то й по вісім в одній кімнаті.

Коли слово пролетар взяти економічно і уважати пролетарем того, який не годен покрити своїх мінімальних життєвих потреб, то в Німеччині тепер від 40 до 45 міліонів пролетаріяту (муж разом з жінкою і дітьми). Платня робітника у порівнанні до робітника англійського і американського виглядає, як 1 : 3 : 6, а в рудокопах у порівнанні до американського робітника, як 1 : 10. Звідсіля смертність дітей прим. у робітничій дільниці Берліна доходить до 40 відсотків, а робітник у Німеччині загалом зуживається життєво на десять літ скорше від інших професій у Німеччині.

Як бачимо, то економіка буде рішаючим моментом у розвитку Німеччини. Такі гасла, як обєднання всіх німців можуть бути лише покришкою для розвязки наболілого економічного питання — при помочі війни, одначе рішаючими вони не будуть. Положення, в якім опинилася Німеччина, може довести до катаклізму. Тому й не диво, що такі мужі як Бріян і Зауервайн уживають дуже обережних і дуже обміркованих слів, коли говорять про сучасну Німеччину. Нема там голословних слів про войовничість німців, а є в них більше поміркованости.

В. Безушко.

Осли мобілізують ослів.

„Красная Газета" пише, що уряд узбекстанської радянської республики видав розпорядок мобілізувати всіх ослів у республиці для транспорту збіжа. Виявилось, що в цілій республиці нема ні одного осла і що уряд тієї республики навіть про це не знав. „Красная Ґазета" додає іронічно, що треба бути ослом, щоби мобілізувати ослів там, де їх зовсім нема.

Складайте жертви на оселю українських робітників чеоа в Ямнім!

ОСТАННІ ВІСТИ

АРЕШТУВАННЯ.

Опечатання українських товариств. Ще два українські б. посли арештовані.

Польські ґазети повідомляють, що поліційна експедиція дня 23. вересня вела далі акцію в повіті рогатинськім, бобрецькім, підгаєцькім і бережанськім. Найшли нібито кілька штук пальної зброї, 38 м. телеф. дроту, 5 м. льонту, 1 гарматне стрільно, 30 кг. стрільного пороху, три фіри военного приладдя. Арештували 8 людей, м. і. **бувш. посла Ст. Кузика, бувш. посла Ол. Яворського**, Евг. Гладкого, Прокопа Семака. Двох останніх буцімто як підозрілих у підпалі стирт. На стриху ґімназії в Рогатині нібито найшли м. і. 1 ручну ґранату та 3 ракети для підпалу стирт. У понеділок веч. прийшло 40 поліцаїв із Перемишля під проводом пов. команданта Моріца та керовника виділу Оленкевича до села Бушкович. Там перевели ревізію в богатьох українців і „наслідком висліду тієї ревізії" замкнули тамошні т-ва „Луг", „Пласт" і „Сокіл" та опечатали кооперативу. Арештували 25 людей, у яких, мовляв, найшли обтяжуючий матеріял.

У Березовиці (пов. Тернопіль) арештували Ів. Миськова, якому закидають підпалення стирти в Сущині. В Дичкові (пов. Тернопіль) арештували студента варшавського університету Ем. Павлуся. Він буцімто признався, що знищив памятковий польський хрест і подав свого спільника. Того спільника поліція пошукує.

Дня 21. вересня згоріло в Збаражі господарство інспектора П. З. У. В. Оборського. Як підозрілих арештували Вас. Процишина, ґімн. абсольвентка та Богд. Гевка, уч. V. ґімн. в Збаражі. Він нібито признався до підпалу та пояснив, як це зробив.

НАМАГАНИЙ ПІДПАЛ МАҐАЗИНУ?

Польські ґазети повідомляють, нібито невідомі люди облили нафтою деревляний маґазин на львівськім товаровім дворці, в якому зложений будівельний матеріял. Той, що нібито хотів підпалити, втік перед погонею.

ПОЖЕЖІ.

В Любіні Вел. зайнялася копиця сіна вл. бар. Бруніцького. Вартівники вгасили вогонь та нібито найшли стовчену чвертьлітрову фляшку від нафти. В Пищатинцях (пов. Зборів) двох людей буцімто хотіло підпалити стирти на полі. Вартівники їх прогнали. Двох людей підкрадалося теж нібито до стирти на фільварку Залеського в Остапю (пов. Скалат). Вартівники стріляли і ті невідомі люди втекли. В Зеленій (пов. Бучач) згоріла хата, стайня, стирта конюшини та мертвий інвентар крамаря Шрайбера. Шкоди є на 3.543 зол., а стверджено нібито підпал. У Затишині (пов. Підгайці) згоріла стирта пшениці та вівса вл. Зільбермана. На корчунку біля Завалова (пов. Підгайці) згоріло 170 кіп вівса вл. бувш. мін. хліборобства Ол. Рачинського. Ствердили нібито, що овес облито нафтою. Шкоди є на 3.570 зол. У Рожнятині (пов. Бучач) згоріла стирта соломи Гіршгорна. Була нібито облита нафтою. В Рудках (пов. Підгайці) згоріла стирта конюшини вл. Бавма, а була облита бензиною. До фільварку Марилівка (пов. Чортків) у неділю полевою дорогою переїздило авто освітлене рефлекторами. Вартівник вистрілив і авто завернуло. У Саваринці (пов. Броди) у водінім млині Гавр. Савчука вибухла пожежа. Згоріло дві стирти збіжа, стайня, в якій згинуло 8 овець. „Сл. П." називає Савчука „старорусіном". Вогонь перекинувся на будинки госп. Сидорчука, згоріло 3 стіжки збіжа, стайня, вартости 32.930 зол. У ночі на 21. вересня в Заліщиках Малих (пов. Бучач) підпалячі нібито хотіли підпалити стирти гр. Коритовської. Пять вартівників пустилося за підпалячами, та вони скрилися в лісі.

Польські ґазети повідомляють, нібито на фільварку Юліянівка (коло Мельниці), вл. гр. Борковського, підкрадалося до 6 стирт збіжа трьох озброєних людей. Вартівники стріляли до них, а невідомих трьох людей відстрілювалося. Одна з куль вартівників зранила гром. писаря Ст. Яницького в ногу. Напасники відїхали возом у напрямі Давиначки. В дві години опісля підійшов знову хтось до стирт, та вартівники стали стріляти, тому він забрався. — В *Слобідці Лісній* (пов. Коломия) згоріла стирта соломи та хата осадника Петра Шамоти. — В *Залужі* (пов. Рогатин) згорів стрих і пашa Брун. Дашевського. — В *Голендрах* біля Підгаєць підложено вогонь під стодолу осадника Н. Ричая. Шкода: 12.000 зол.

ДЕТОНАЦІЯ В ОК. ЛЬВОВА.

У ночі на 24. вересня, як повідомляє „Сл. П." чути було у Львові сильну детонацію. Здогадуються, що це був вибух у Кривчицях.

ПІСЛЯ АРЕШТУВАННЯ ГОЛОВІНСЬКОГО.

Польські ґазети повідомляють, буцімто на основі зізнань ріжних арештованих поліція ще місяць тому ствердила, що арештований Головінський зорганізував напад на почт. віз біля Бібрки. Постановили Головінського арештувати. Та він пропав безслідно. Його пошукували безупинно аж до мин. суботи, бо Г. постійно змінював місце побуту. Останніми часами після повороту з Берліна, де нібито конферував із Коновальцем і де цей останній „іменував" його краєвим командантом УВО, на місце Сеника, Головінський постановив уладити гол. кватиру в Перемишлі. Там, щоби не було підозріння, мав одержати становище 3-го директора в Союзі Кооператив. Головінський нібито хотів створити нові кадри молоді УВО. Головінський приїхав у суботу до Львова, бо хотів теж кандидувати до сойму, колиж це виявилося неможливим із ріжних причин, зрікся. „Газ. П." каже, що Головінський зізнав, що не належав узагалі до УВО, одначе „влада має стільки матеріялу, що тепер уже Головінського не мине справедливість".

НОВИНКИ

З нагоди дня Українського Студента складайте датки залученими чеками на допомоговий фонд Українського Студенства! — „Т-во Прихильників Освіти" у Львові, вул. Супінського ч. 21. Чекове конто в П. К. О. Варшава ч. 153.735. 597

— З тов. Учит. Громада. Взиваємо всіх членів, щоби до місяця відновили вклад 2 зол. до посм. фонду, котрий зліквідовано з приводу смерти бл. п. І. Чижа в Самборі. 598

— Відзначення нашого земляка. До Львова приїхав у наукових цілях д-р Вол. Січинський, доц. Українського Пед. Інст. в Празі. Д-р Січинський дістав наукову нагороду від „Міжнародного Інституту Інтелектуальної Співпраці" в характері грошової допомоги для студій на заздалегідь зазначену тему. Конкурс на нагороду відбувся ще в 1926 р. в якім прийняло участь 14 націй; з них 5 дістало нагороди. Січинський приїхав до Львова зібрати матеріяли до своєї конкурсової праці, а відтак їде до Кракова та Венеції.

— Життепис Мазепи французькою мовою. Великий французький двохмісячник „Реві де Парі" в числі від 15. вересня розпочав друком „Життепис Мазепи", якого авторами є Ілько Борщак і проф. Рене Мартель. Є це перша на заході біографія Мазепи, що відповідає вимогам історії. В журналі друкуються уривки, а весь життепис має вийти окремою книгою.

— Луговики перед судом. Перед трибуналом карного суду у Львові відбувається розправа проти луговиків із Комарова, Павла Ващука, Володимира Ділича і Мих. Кондратовича, яким акт обвинувачення закидає, що 29. травня 1930 вони стріляли до поліціянтів Сапеги, Солецького і Курпеля та поранили одного з них. Розправу провадить суддя Личковський, а боронить д-р Шухевич. Присуду можна сподіватися в четвер.

— Смерть акробата. На летунських пописах у Брукселі, акробат Сташевський опускаючись з літака при помочі леґкопаду, виробляв на втіху численних видців у повітрі ріжні штучки. Він двічі опустився на землю, але цього було йому за мало і він бажав ще третій раз попробувати щастя. На просьбу [illegible] акробат повторив свої штучки втретє але упав з висоти 400 метрів на землю і загинув.

— **Веселий бандит.** По Бесарабії від кількох літ гуляє бандит Полисюк і поліції досі не вдалось його зловити. На днях Полисюк напав із своїми трьома товаришами на дім богатого дідича Ґрубана коло Окниці. Самого дідича він не застав, але управитель двору, побачивши, що бандити узброєні в револьвери і ручні гранати дав Полисюкові 121.500 левів грошей і думав, що тим спекається напасників. Полисюк порішив чекати на дідича. Сів собі в його кімнаті, закурив, почастував кількох слуг папіросками, жартував зі служницями, подарував одній дівчині 500 левів, а потім купив в одного економа капелюх та посидівши так дві години та не діждавшись дідича, зщез у лісі і зник без сліду.

— **З родинних трагедій.** В 4. окрузі у Відні мешкав 45-літний поручник Фердинанд Урбан, який в 1908 р. оженився, мав двох синів і перед двома роками розвівся з жінкою. Урбан взяв зі жінкою розвід через якісь хвилеві супружі непорозуміння, але по якомусь часі він почав тужити за своєю давньою товаришкою життя та відчув, що без жінки життя йому не миле. Поручник пішов до дому своєї розведеної пані Елисавети і заявив їй, що він вибачив їй та забув давні непорозуміння і просить її вернути до нього. Єлисавета відповіла, що до нього не верне, бо любить 25-літнього скульптора, якого недавно пізнала на балі. Поручник із жалю та заздрости стрілив до жінки з револьвера і вбив її, щоби не було ні скульпторові ні йому.

— **Хотіла мурина.** У Кельцях була на гостинних виступах мандрівна орхестра, яка грала в курелевих місцях, а вкінці заблукала і до цього місточка. В цій орхестрі грав також один мурин Августин Брови. Мурин замешкав у домі шевського майстра Ткача і так припав до серця своїй господині, що вона покинула білого шевця і втікла в світ із чорним мурином. Тепер швець здвигає раменами і говорить своїм сусідам: „Ті жінки дивні істоти; ніколи не знаєш, що їм подобається. Всі інші жінки в Кельцях втікали від мурина як від чорта, а моя Маґда так полюбила його, що покинула мене для нього".

— **Хто такий Гітлер?** З нагоди великої перемоги національних соціялістів підчас останніх виборів у Німеччині німецька преса подає біографію провідника цієї партії Гітлера. Адольф Гітлер має заледви 41 років. Він уродився у місті Браунав у Горішній Австрії, його батько німець, мати чешка. Батько був бідним австрійським урядовцем. Адольф Гітлер студіював у Відні, а з початком війни втік до Німеччини, де вступив до німецької армії, а саме до одного баварського полку. На фронті був затроєний ґазовою ґранатою і лежав довго в лічниці, де застав його переворот 1918 р. Вийшовши з лічниці видав книжку воєнних спогадів „Дер Кампф". Як прихильник Люденлорфа 1919 р. Гітлер попав до вязниці і мав політичний процес, але заворушення в Баварії звільнили його. Коли Ґотфрид Федер заснував національно-соціялістичну партію, він прихилився до тієї партії, а згодом сам станув на чолі тієї партії. В р. 1923 Гітлер підготовляв „марш на Берлін" і мріяв про захоплення влади в свої руки, але його пляни не здійснилися. Хоч його 13 прихильників розстріляно, він викрутився із халепи, просидівши тільки 5 місяців у вязниці. Тепер він стоїть на чолі найсильнішої партії у Німеччині.

— **Проґібіція непотрібна.** Новойорський прокуратор Тейтль, який кілька літ безпощадно боровся проти тайних продавців алькоголю, подався на днях до димісії та оголосив у пресі статтю, в якій доказує, що ніяка сила не викорінить в Америці алькоголізму і нелеґального виробництва напитків. Він радить припинити безцільну боротьбу та дозволити американцям явно пити.

— **Про преміові будівельні позички.** Дирекція почт і телеґрафів у Львові подає до відома, що облігації першої серії преміової будівельної позички будуть видаватись від 15. ц. м. до 4. жовтня в почтовому уряді Львів 1. (головна почта) при віконци ч. 1. від 9. год. до 15. без огляду на те, в якому почтовому уряді у Львові цю позичку субскрибовано. До відбору облігацій треба принести „довуд особісти" й урядову леґітимацію та потвердження про виплачення належности за облігацію. Це оголошення важне тільки для субскрипцій у львівських почтових урядах.

— **Посвячення памятника на могилі бл. п. Марії Примівної в Лолині коло Долини** відбудеться в неділю 28. ц. м. вполудне, по Службі Божій і панахиді. Приїзд учасниць до стації Долина зі сторони Стрия в год. 10.35, зі сторони Станиславова в год. 12.30 попол., звідти автобусом до Велдіжа (14 км. — 20 хвилин), а звідтам підводами до Лолина (2 і пів км.). Поворот до стації Долина в напрямі Стрия в год. 18.17, — в напрямі Станиславова в год. 21.38. Учасниці повинні листівкою повідомити Всч. о. Лукомського, Лолин п. Велдіж к/Долини, щоби замовити відповідну скількість підвод. — Комітет.

— **Вже вийшов з друку „Український відривний народний календар" на 1931 рік**, редаґований аґрон. Є. Архипенком. Календар продається тільки з спинкою (стінкою), на котрій є портрет Шевченка, та уміщено відривний тижневий календар-записник (термінатор) і щоденний відривний календар, в якому є багато господарських порад, оповідань, віршів, історичних заміток, новинок з техніки і т. п. Ціна 1 зол. 50 сот. без пересилки. Відпродавцям опуст. Замовлення слати: Здолбунів, Книгарня А. Мартинюка. Гроші на її конто в П. К. О. 81.735. — Жадайте календаря в книгарнях та кооперативах. 1—2

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: *„РІҐОЛЕТТО"* — опера *Вердія.*

Оріґінальна вистава у Львові: всі солісти (тки) без вимку співали свої партії по італійськи і тільки супровід хорів відбувався в польській мові! Експеримент цей — слід признати — був зовсім удатний, при чому оперна публика, що знає чейже добре зміст „Ріґолетта", мала нагоду налюбуватися цим могутнім твором Вердія в оріґіналі. А не слід забувати, що мягкість і гнучкість італійської мови спеціяльно надається до бель-канта.

Під оглядом виконання стояла вистава безперечно на високому рівні. Надзвичайну креацію створив дир. Залеський в титуловій партії: його Ріґолетто був незрівняний і ділав на публику просто гіпнотизуючо. Признання належиться також п. Чарнецькому, що в ролі князя Альфреда співав і грав досконало, хоч його сильний дзвінкий голос не зовсім надається до тої наскрізь ліричної партії. Славна канцона: „Донна е мобіле" („Жінка змінлива є"), атакована ним рішуче за різко, не зробила такого ефекту, якби можна було надіятися. В ролі Ґільди почули ми співачку п. Лідію Бабич, що має без сумніву гарний голос і добре презентується на сцені; вона мала богато щасливих моментів, але кольоратура її в другім акті пройшла якось без враження (не зовсім чиста інтонація).

З виконавців менших роль дуже добре вивязався зі свого завдання дійсно тубальний бас, п. Ужейко (досконалий Спарафуціллє). Поправно співала також п-і Вера Козьмінська партію Маґдалини. Оперу вів справно диріґент п. Массіні, що добув з орхестри й хорів немало динамічних ефектів.

І. Н.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 23. вересня ц. м. масло експортове 4·10 зол.; десерове 4·0 зол.; літра молока 29 сотиків; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 9·30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 24. вересня год. 7·30 веч. Кавалерія Рустікана і „Паяци".

Четвер, 25. вересня год. 7·30 вечером „Трубадур" Вердія.

Театр „Ріжнородностей" (в Н. Домі):

Четвер, 25. вересня, год. 7·30 вечором „Хоробрий вояк Швейк".

Малий Міський Театр:

Четвер, 25. вересня год. 7·30 вечором „Папа Кавалер".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Співець джезбенду (з Ол Джолзоном).
КАСИНО: Ніч у Максіма.
КОЛЬОСЕЙ: Нечинне
КОПЕРНИК: Звукова фільма: Звідкіля воріття немає.
ЛЕВ: Звукова фільма „Ріо-Ріта".
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: Відкіля воріття немає.
ОАЗА: Нічна варта.
ПАЛЯС: Звукова фільма „Погании".
ПАН: Живий труп.
ПАСАЖ: Чортівські витті.
ПРОМІНЬ: Князь студент.
ХИМЕРА: Лекція кохання (Кл. Бов).
СТИЛЕВЕ: На провесні і Чехова.
ФАТАМОРГАНА: Заборонений овоч.
УТІХА: Облава (Бенкрефт).

Програма радіо.

Пятниця 26. IX. 1930.

Варшава (1411,7) 12·10 Ґрамофонові канти Гельсінґсфорс (221,4) 17·25 Клярнетове сольо. **Берлін** (419) 19·30 Концерт. **Харків** (426) 19·00 Українська музика. **Стокгольм** (435,8) 19.30 Хор стокгольмських студентів. **Рим** (441,2) 12·45 Радіокавітет. **Прага** (486,2) 17·00 Концерт. **Відень** (516,3) 16·15 Концерт солістів. **Будапешт** (550,5) 12·05 Хор. **Париж** (1724,1) 16·45 Концерт. **Ленінград** (1000) Діточий концерт.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива Український Театр у Львові, Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.
Богородчани:
24. IX. „Троянда Стамбулу".
25. IX. „Циганка Аза".
26. IX. „Маруся Богуславка".

На „Рідну Школу" зложили: Вп. Іван і Юлія з Куньків Сквіртнянські, Краків 25 зол. замість повідомлень про своє вінчання дня 28. VIII. ц. р., Студентський Амат. Гурток в Настасові 50 зол. як часть доходу з вистави, Ярослав Марків Бучач 100 зол. збірка з нагоди виїзду о. А. Добрянського з Бучача, Ольга Павловська — Старий Самбір 40 зол. замість подяки всім, що словом і ділом старались облекшити тяжке горе по втраті мужа бл. п. д-ра Лаврентія Павловського, адвоката, Михайло Гуцалюк-Бінчарова 10 зол. збірка на іменинах у Іллі Вовка в Бересті, Народня Торговля Львів 250 зол. як надзвичайний даток, Паньство Бекесевичі — Львів 1 ам. дол. замість квітів на домовину бл. п. Р. Гузара. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа.** 603

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

КУРС доповняючий до семинаріяльної матури для гімназійних абсольвентів (абсольвенток) починаємо. Ведені всі педагогічні і технічні предмети та практичні вправи. Кандидати (-тки) зголосяться без проволоки в секретаріяті **„Освіти"**, Львів, вул. Мілковського ч. 11, від 12—1 і 7—8. 587 2—4

ПЯНІСТКА Галя Левицька, вул. Піскова 42, партер, понеділок і четвер 3—5 год. 502 3—5

ФУТРА — оказійно продає і приймає в коміс „Universum", Пасаж Міколяша, Львів. 313 15—15

ПАНЧОХИ, скарпитки, рукавички, витки, шовк, бавовну до вишивок поручає: Майвальд, Львів, Собіського 9. 415 6—8

ТОЛОЧУ ДЕСЕНІ на оксамітах і на плюшевих плащах навіть старих, знищених; відсвіжую, чищу, переробляю. **Волянська, Львів,** Собіського 12, тел. 17-04. 232а 13-7

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. 437

КІМНАТА — вигідна, при трамваю, соняшна, окремий вхід, зараз до винайму. Супінського 8/1 партер на право.

УНЕВАЖНЮЮ загублену військову книжочку видану П. К. У. Самбір— на называсько Діонізій Дашо уроджений 1901 р. 584 3—3

ОГОРОДНИЧЕ БЮРО, ЛЬВІВ, вул. ДУНІН БОРКОВСЬКИХ 8. телеф. 85—60. Поручає овочеві деревця, рожі до прикраси краєвої і закордонної годівлі. Конкуренційні ціни. Засновує овочеві сади, торговельні і аматорські. Всілякі праці з обсягу огородництва. Висилаємо цінники. 599 1—2

ЦЕНТР МІСТА. 2 покої соняшні, фронтові до винайму для старшого пана на становищі або священика. — Оглянути лише від 3—5 год. пополудни. Валова 14. 2 п. двері 7, над почтою. 600

ВИНАЙМУ кімнату умебльовану, евентуально з кухнею. — Геніґа 8, бічна Личаківська. 601

УКІНЧЕНА семинаристка піде за товаришку до української родини. Адреса: Зоня Левицька, Тухля коло Сколього. 505

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі „Doroteum", Льва Сапіги 34. Тел. 15—01. Догідні умови. 2361 14—7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова неміч) та лікарської косметики
ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Дітермія. Кріотерапія. Сепаратні ждальні.
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).
Віида до вжитку. Телефон 38-90.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.
1206 Пересвітлення Рентгеном.

Дентист - Стоматольоґ
Д-р мед. Чайковська-Ляхова Ольга
лікар заграничних клінік
орд. від 8—12 і 14—18 год., неділі і свята 10—12. **ЛЬВІВ, вул. ЛЬВА САПІГИ ч. 9.**
408 13-7

АДВОКАТ
Д-р Михайло Юрків
відкрив адвокатську канцелярію
в Жидачеві.
551 4—5

Дентистично-технічне Заведення
Франц Росик
Львів, вул. Сташіца ч. 8. І. пов.
повернув.
363 9—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.